

ІСТОРИОСОФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ: СУЧАСНІ ПОТРЕБИ ВРАХУВАННЯ В ПРАКТИЦІ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Опанасюк В.В., *ст. викл.*

Роки незалежності й суверенітету України не знизили рівень актуальності національної ідеї для українського суспільства. Створення держави стало тільки кроком до її реалізації, однак не зняло основних проблем, що зв'язують в одне ціле особливості національного характеру та системи господарювання, внутрішньої єдності українського народу, побудови ефективної політичної системи, геостратегічних орієнтацій України. У цьому контексті доцільно звернутися до історичного досвіду в обґрунтуванні сутності української національної ідеї.

Національна ідея – це смисложиттєвий чинник формування і розвитку нації, мета, що постійно віддаляється по мірі її реалізації. Тому до документального закріплення суверенітету й незалежності в Акті про державний суверенітет України (1991 р.) національна ідея тільки намітила орієнтири розвитку, але основне завдання ідеологи національної ідеї вбачали в створенні української національної держави.

Зупинимось на особливостях української історіософії, щоб з'ясувати причини сучасних проблем державотворення в Україні.

Перша особливість, і в цьому погоджуємося з В.Мудраком, пов'язана з внутрішньою конфліктністю української філософської думки та ідеології [1]. Ця внутрішня конфліктність не діалектична, а агресивно-войовнича, безкомпромісна. Вона безпосередньо опирається на весь хід української історії.

Володимир Винниченко вважав, що українську історію не можна читати без брону, оскільки вся українська історія – це історія трагедій. Цей трагізм закладений у безкомпромісності, що базувався на поділі суспільства на два суспільні стани, які склалися в ранньомодерні часи – селянство й козацьку старшину. Остання пристосовувалася до обставин, прагнула до самозбереження, а тому орієнтувалася на сусідні держави – Росію, Польщу, Туреччину, Швецію. Причину такої орієнтації вбачаємо в слабкості, невпевненості української національної еліти в своїх силах. Ця невпевненість перетворилася на комплекс меншовартості, що

деструктивно діє на суспільну свідомість. Долати його необхідно, в першу чергу, на найвищому державно-політичному рівні, бо саме він закладає базу державної ідеології.

Друга особливість, що безпосередньо впливає з першої, пов'язана з боротьбою двох основних напрямів української історіософії – народницького й державницького. У рамках цих двох провідних напрямів були поставлені проблеми, результати досліджень яких так само виявилися конкуруючими. По-перше, це проблема соборності та єдності українських земель, що протиставлялася проблемі федералізму. Вперше сформована у середині XVII ст. гетьманом Б.Хмельницьким ідея соборності відновлює своє практичне значення в сучасній Україні у зв'язку з президентськими та парламентськими виборами, популістською діяльністю політичних партій, політизацією мовного питання, гострих проблем політичної історії. По-друге, – проблема монархізму й конституціоналізму. По-третє, проблема елітизму.

Отже, сучасні проблеми державного розвитку сягають корінням ранньомодерного суспільства, коли почався процес формування української нації. Сучасний конструктивістський підхід до політичної реальності, особливо коли політичні моделі для їх реалізації в Україні розробляються західними політологами й політтехнологами, не завжди враховують особливості ментальності української нації. Проте, багатий український досвід дослідження особливостей українського народу, його історичної долі й призначення залишається без належного врахування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мудрак В. Історіософський підхід до етнічного розвитку України в системі “індивідуальне – суспільне” [Електронний ресурс] / Володимир Мудрак. – Українознавство. – 2001. – № 1. – Режим доступу : <http://rius.kiev.ua/journal/1/mudrak>.